

CZU: 321:[336.7:94(478) "1711/1859"]

IMPACTUL EVENIMENTELOR POLITICE DIN PERIOADA 1711-1859 ASUPRA CIRCULAȚIEI MONETARE DIN PRINCIPATUL MOLDOVEI

Elena ARCUȘ-JANTOVAN

Universitatea de Stat din Moldova

În perioada dintre anii 1711 și 1859, Imperiul Otoman, Imperiul Rus și Imperiul Habsburgic/Imperiul Austriac vor marca substanțial sfera politică a Principatului Moldovei. Ca urmare, se vor produce schimbări majore și în viața economică și, respectiv, în circulația monetară. În lipsa unui sistem monetar național și a dreptului de batere a monedei, pe teritoriul Principatului se vor afla în circulație zeci de tipuri de monede străine. În număr foarte mare în circulație vor fi monedele turcești, urmate, desigur, de cele austriece, rusești, poloneze, olandeze etc. Regimul de dominație și războaiele ruso-austro-turce au determinat apariția și intensitatea circulației anumitor tipuri de monede (a monedelor de tip Sadagura), îndeosebi în perioada anexării Bucovinei (1775) și Basarabiei (1812) sau în timpul aplicării Regulamentelor Organice (1831-1832). Devaluarea și fluctuația valorilor monetare cauzată de speculațiile din perioada turcă au adâncit dezordinea din circulația monetară. Stocul monetar din circulație nu putea răspunde necesităților unei economii în dezvoltare. Sistemul financiar al Principatului îmbrățișa caracteristicile perioadei în care reglementările nu puteau fi de durată, nefiind sprijinite de un sistem politic stabil.

Cuvinte-cheie: Principatul Moldovei, regim fanariot, războaie ruso-austro-turce, circulație monetară, curs monetar, monede Sadagura, Regulament Organic.

THE IMPACT OF POLITICAL EVENTS IN THE PERIOD 1711-1859, ON THE MONETARY CIRCULATION IN THE PRINCIPALITY OF MOLDOVA

In the period between 1711-1859, the Ottoman Empire, the Russian Empire and the Habsburg Empire/Austrian Empire will mark substantially the political sphere of the Principality of Moldova. As a result, major changes will be in the economic and respectively in the monetary circulation. In the absence of a national monetary system and the right of coinage, on the territory of the Principality there will be in circulation tens of types of foreign coins. In the very large number in circulation will be Turkish currency, of course, followed by the Austrian, Russian, Polish, Dutch, etc. One the regime of domination and the Russian-Austrian-Turkish wars have determined the appearance (Sadagura coins) and intensity of circulation of certain types of coins, especially in the period of annexation of Bukovina (1775) and Bessarabia (1812), or Organic Regulations (1831-1832). The devaluation and the fluctuation of the monetary values caused by speculation contributed to the turmoil in monetary circulation. The monetary stock in circulation could not meet the needs of a developing economy. The financial system of the Principality embraces the characteristics of the period in which the regulations could not be long. Not being supported by a stable political system.

Keywords: Principality of Moldova, regime Phanariot, Russian-Austrian-Turkish wars, monetary circulation, monetary course, coins Sadagura Organic Regulation.

Introducere

În perioada anilor 1711-1859, regimurile politice impuse de Imperiul Otoman, Imperiul Rus și de Imperiul Habsburgic (ulterior și de Imperiul Austriac) vor influența considerabil viața politică a Principatului. În urma tuturor schimbărilor din viața politică s-au produs schimbări și în circulația monetară.

Primul imperiu care își va instaura dominația va fi cel Otoman, prin regimul fanariot. Rusia își va face simțita prezența și influența în Principat la începutul secolului al XVIII-lea, fără a intimida prea mult Imperiul Otoman, începând cu războiul ruso-turc din 1710-1713, apoi cu războiul austro-turc din 1716-1718 și cu războiul ruso-austro-turc din 1735-1739 în urma cărora Principatul rămâne sub dominație otomană. Evident, Austria dorea și ea slăbirea Imperiului Otoman, iar calea spre aceasta era, desigur, prin teritoriul Principatelor. Deja în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea raportul de forțe se schimbă, prin cedările făcute de către otomani, prin anexarea Bucovinei de către Austria în urma războiului ruso-turc din 1768-1774 și prin obținerea țărmului nordic al Marii Negre până la Nistru de către Rusia în războiul ruso-austro-turc din 1787-1791. În prima jumătate a secolului al XIX-lea, seria de războaie continuă cu războiul ruso-turc din 1806-1812 și cu anexarea Basarabiei. În urma acestor războaie își intensifica puterea Austria și Rusia în detrimentul Imperiului Otoman și cu multe pierderi din partea românilor, soarta cărora a fost decisă și lăsată la discreția a trei

imperiilor: a Imperiului Otoman, a Imperiului Habsburgic/Austriac și a Imperiului Rus, care și-au rezolvat propriile interese pe teritoriile românești.

În perioada respectivă, pe lângă toate aceste probleme de nivel politic se mai impune o problemă gravă și cu consecințe importante asupra economiei – lipsa unui sistem monetar național și circulația unui număr mult prea mare de piese străine în acest spațiu (Fig.1, 2).

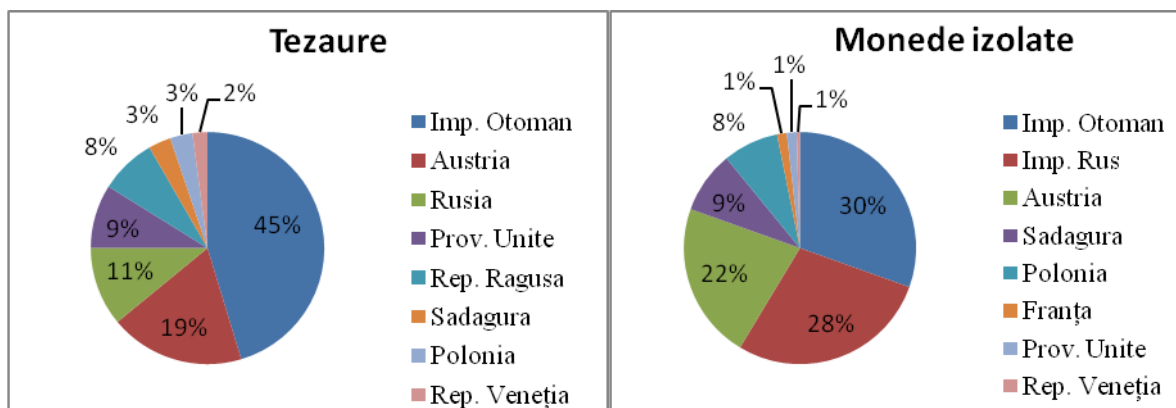

Fig.1. Raportul dintre tipurile de monede principale ce constituie tezaurul.

Fig.2. Raportul dintre tipurile de monede principale ce constituie descoperirile izolate.

Situația monetară era reprezentată de diverse monede, urmare a necesității în creștere la ele. Prezența unor anumite tipuri de monede se explică și prin vecinătatea cu statele în care au fost bătute. Bineînțeles, monedele turcești ocupau primul loc, însă și ceilalți vecini introduceau monedele fie pentru cumpărături, fie odată cu ocuparea vremelnică a unor părți teritoriale: polonii – polturai și șuștaci, rușii – ruble, copeici, carboave și pitaci, austriecii – taleri, coroane și creițari, iar galbenul și alte monede de aur din Apus erau foarte căutate de populație [1, p.45].

Odată cu instaurarea regimului fanariot în anul 1711, politica monetară era sub controlul direct al Imperiului Otoman, iar în perioada 1828-1848 Principatul este sub influența Rusiei până la Unirea Principatelor din 1859. Însă, în toată perioada, indiferent de regimul instaurat, fie rusesc, fie austriac, fie turcesc, domnitorilor li se interzicea nu doar baterea de monedă proprie, ci și fixarea cursului de monede străine. Aceste cursuri ale monedelor erau aplicate doar după aprobarea Turciei și, respectiv, a Rusiei [2, p.180].

În același timp, în Imperiul Otoman și în cel Rus erau multe lacune în sistemul monetar și în circulația monetară. Unele aspecte ce țin de comerțul și sistemul monetar din Imperiul Otoman au avut un impact important asupra circulației monetare din Principat. Încă din secolul al XV-lea în Imperiul Otoman circula un mare număr de monede. În secolul XVI, Balcanii, împreună cu Anatolia Centrală și de Vest și împrejurimile lor, constituie regiunea de bază a sistemului monetar otoman; pentru tranzacții mari și cu scopul de a strânge, sultanii erau folosiți împreună cu piesele de aur europene; ducatul de aur venețian rămânea cea mai importantă monedă ce circula în Balcani și în Anatolia, mai apoi groșii de argint și talerul-leu [3, p.89-90]. De-a lungul secolelor XVII și XVIII, veniturile reale în Imperiul Otoman au simțit un declin, deoarece nu erau condiții de creștere, cuplate cu impactul mare al inflației [4, p.169]. Inițial, otomanii au încercat să reducă suma de monede din circulație și să devalorizeze argintul din akçe (aspru), dar a fost puțin folosit, inflația doar s-a adâncit. Ca urmare, autoritățile au depreciat argintul din monedele lor, ceea ce a dus la o confuzie economică, fiindcă nominalul monedei nu mai corespundea cu valoarea actuală a argintului; astfel, prețurile au crescut, speculațiile erau dese, contrafacerea și taxele au crescut dramatic, iar taxele temporare au devenit permanente și anuale [5, p.165]. În secolul al XVIII-lea, asprii au devenit cea mai mică unitate în sistemul monetar otoman, cu valoarea de 1/3 para, fiind utilizată ca monedă de calcul. Pe tot parcursul secolelor XVII și XVIII, criza monetară în Imperiul Otoman se agravează, ceea ce nu putea să nu se răsfrângă și asupra Principatului. Guvernul bate monede rele, pe care populația trebuie să le accepte, iar străinii profită de această situație. Imperiul Otoman se transformă într-o zonă de trecere între circulația argintului și aurului spre Occident și Orient [5, p.126-127]. Principalele monede străine din secolul al XVIII-lea sunt monedele austriece, spaniole și olandeze, iar țechiul venețian rămâne moneda de aur etalon cea mai sigură. Principatul fiind sub regimul fanariot, era și firesc ca moneda turcească să fie cea mai des întrebuințată, în special akçe, kuruș și para, pe lângă alte monede

turcești care la fel s-au răspândit și au circulat în spațiul romanesc, precum: altın, altmışlık, beşlik, findık, ikilik, mahmudiye, mangır, onluk, rubya, zer-i mahbub, zolta, yirmilik, yüzlük etc¹.

Yüzlük (100 para), 31, 603 [7, planșa 3].

Pe lângă monede bune, erau monede avariate și falsificate ce aduceau numeroase prejudicii populației. Monedele erau falsificate mai ales de evrei și țigani, iar piaștii turcești erau falsificați chiar de turci [1, p.46-48]. Turcii cumpărau cu aceste monede în Principate monede străine de calitate, astfel populației cauzându-i-se iarăși pierderi. Coexistența monedelor de aur cu cele de argint, a monedelor uzate cu cele noi, a monedelor slabe cu cele corecte, a monedelor corecte cu cele puternice a avut drept consecință dispariția monedelor bune, care sunt înlocuite cu monede slabe. Negocianții din toate centrele colectau monede bune și când constatau că valoarea lor metalică depășește valoarea lor legală, preferau să le vândă ca metal: aur sau argint. Ei vindeau la Constantinopol monede austriece, iar la Viena și Alba Iulia monede turcești; comerțul cu monedele se întindea pe o zonă vastă – de la Constantinopol la Viena și de la Serres la Iași [6, p.393]. Negocianții din centrele mai dezvoltate creau caravane speciale de transport de monede, iar zarafii, mici negustori ce schimbau monede pe marginea drumului, au ajuns mari negocianți de monede la nivel internațional. Afacerile cu monede erau încurajate atât de habsburgi, cât și de otomani, nu doar pentru ca reprezentau un aflux de metal prețios, dar și din considerentul că schimbul de monede oferea posibilitatea de a diminua greutatea și titlul lor, de a reduce valoarea lor reală în raport cu valoarea scrisă pe monedă, ceea ce era o sursă de câștig pentru statele respective [6, p.394]. În același timp, zarafii se asociau cu argintarii (calpuzanii) pentru a falsifica monede și a le introduce în circuitul monetar.

Venirea turcilor în peninsula Balcanică și extensia dominației lor în Principatele Române marchează finalul la toată prosperitatea comercială la Dunărea de Jos și Marea Neagră [6, p.15]. Diferența dintre prețul curent și cel fixat de Poartă împovăra greu Principatele, îndeosebi în timp de foamete [8, p.326]. În secolul al XVIII-lea, otomanii dispuneau de dreptul prioritar de a cumpăra produse din Principat, aceștia deținând monopolul asupra majorității produselor exportate, cu excepția celor pentru care nu aveau interes. În același timp, așa cum în perioada 1711-1821 în Principatul Moldovei au fost la domnie 31 de domni, nu se poate vorbi despre o stabilitate sau despre dezvoltarea economică a acestui teritoriu, respectiv despre o circulație monetară echilibrată, mai ales ținând cont de faptul că și politica externă era direct influențată de Imperiul Otoman, iar teritoriul acestui Principat servea ca loc de luptă în războaiele Imperiului, perioade în care se introduceau iarăși diverse tipuri de monede.

Ca urmare a evenimentelor politice din aceasta perioadă, nordul Principatului (Bucovina) în anul 1775 și teritoriul dintre Prut și Nistru (Basarabia) în anul 1812 vor fi anexate de puteri străine, respectiv Bucovina

¹ Tezaur și descoperiri izolate de monede turcești: Adam, Adășeni, Alcedar, Anenii Noi, Arionești, Balamutca, Basarabasca, Bătinești (2), Belgorod-Dnestrovski, Bernove, Beșalma, Bogzești, Borisovca, Boșoteni, Botoșani (2), Briceni/Edineț, Breazu, Brienn, Burca, Caracui, Călimănești, Căpriană, Căușeni (4), Cernăuți, Cișmeaua-Văruita, Chelmenți, Chetrosu, Chișinău (4), Cimișlia, Cișmichioi, Ciutești, Cleja, Concești, Copăcești, Crihana Veche (2), Cristești, Criuleni (2), Crivești, Curtești, Dihtineț, Dobrovăț, Drăgești, Dumbrăvița, Edineț (2), Fârlădeni, Galați, Gârbova, Ghireni, Grozești (2), Hârlău, Horești, Horodiște, Hotin (5), Iași (3), Ismail, Ivanca, Jora de Mijloc, Lăpușna, Lencăuți, Leușeni Tăutului, Liești, Măcărești, Mănăstirea Cașin, Mănăstirea Dobrovăț, Mereni (2), Mitoc, Nedăbăuți, Nepolăcăuți (2), Nerușai, Nicorești, Novodnistrovsk, Ostrița, Persecina, Petrești (2), Petriceni, Petrușeni, Prizornoe, Rediu, Reni, Românești, Sărata, Săveni, Seliște, Sinești, Somușca, Soroca (2), Soveja, Străoane, Suceava, Suseni, Șcheia, Șerpeni, Șirăuți, Șofrâncani, Ștefănești (2), Tarasova, Tătărăști, Tărășăuți, Tigheci, Turlachi (2), Tuzara, Tuzla, Țăpova (2), Țepu de Sus, Țepu, Țifești, Umbrărești, Ungheni (2), Ungureni, Ursoaia (3), Vadurile, Valea Mare, Vancicăuți, Vaslui, Văleni, Vitreanca, Zaim (Harta 1, 2).

revine Austriei, iar Basarabia – Rusiei. Odată cu anexările teritoriale se vor produce schimbări majore și în circulația monetară în favoarea noilor puteri instaurate, ale căror piese vor pătrunde în număr mai mare și vor reduce și cantitatea de piese turcești din circulație, fenomen ușor sesizabil în urma analizei descoperirilor arheologice cu emisiuni ale acestor perioade. Se poate ușor de sesizat că în întreaga perioadă cercetată erau trei tipuri principale de emisiuni în circulație: ale Imperiului Otoman, ale Imperiului Rus și ale Austriei, cu un procent mai mare de descoperiri în cazul tezaurelor – ale emisiunilor din Imperiul Otoman, iar în cazul descoperirilor izolate – ale emisiunilor din Imperiul Rus. Din numărul de descoperiri otomane, 97% sunt emisiuni din perioada 1711-1812, iar din perioada 1812-1859 sunt doar 3%. În cazul descoperirilor de monede rusești, nu se observă o mare diferență: de la 59% de descoperiri din perioada anilor 1711-1812, la 41% de descoperiri din perioada 1812-1859, însă destul de semnificativă pentru o perioadă de două ori mai scurtă². În cazul descoperirilor de emisiuni austriece se atestă 38% de descoperiri din perioada 1711-1774 și o creștere esențială, de 62%, a emisiunilor din perioada 1774-1859. Aceste date sunt destul de ușor de interpretat, așa cum moneda turcească a fost pe întreaga perioadă impusă în circulație, în momentele anexărilor teritoriale s-a produs nu doar răspândirea pe o scară mai largă a pieselor turcești, dar se observă răspândirea, care deși este cu preponderență în cazul pieselor austriece în Bucovina, iar în cazul celor rusești în Basarabia, pe întreg spațiul Principatului Moldovei.

Un moment aparte a fost baterea de către străini a unor monede cu totul inedite, și anume: pentru Principatele Moldovei și Valahiei – monedele de tip Sadagura, cu valoare nominală turcească, în același timp și rusească (Harta 7). Monetăria proiectată a fi înființată la Iași a fost mai apoi instalată la Sadagura [9, p.243]. Această situație a fost o urmare a războiului ruso-turc din anii 1768-1774; respectiv, din anul 1774 aceste monede nu au mai circulat. În anul 1771 s-au făcut niște probe, iar în perioada anilor 1772-1774 s-au bătut monedele care au fost deja în circulație. Astfel, au fost emise următoarele piese [10, p.389]: 1771 – 5 kopieki, 3 denghi, 1 para/3 denghi (nu au circulat); 1 para/3 denghi (au circulat); 1772 – 2 para/3 kopieki, 1 para/3 denghi; 1773 – 2 para/3 kopieki; 1774 – 2 para/3 kopieki, 1 para/3 denghi. Aceste monede au fost în circulație în perioada 1772-1774, însă în momentul retragerii armatei ruse nu au fost preschimbate în monede curente. Aceasta a cauzat pagube considerabile populației, care în acea perioadă a fost nevoită să primească în plată mari cantități de «bani de război» [10, p.114-115].

Monedă de tip Sadagura, probă din 1771 [8, p.565].

În toamna anului 1774 trupele austriece aveau să ocupe deja Bucovina, respectiv atestarea monedei austriece, care deja avea o foarte mare amploare în circulație, se va intensifica și mai mult, îndeosebi în Bucovina³.

² Tezaure și descoperiri izolate de monede rusești: Adâncata, Anenii Noi, Balamutca, Bălți, Boșcana (2), Botoșani, Breanova, Brienn, Budești, Cahul (2), Căușeni, Cernăuți (4), Chelmenți, Chișinău (4), Chițcani, Ciutești, Comrat, Cuciurul Mare, Darabani, Dihtineț, Dubăsari, Durnești, Ecaterinovca, Fântâna Albă, Flămânzi, Florești, Edineț, Gârbova, Geamăna, Grozești, Hădărăuți, Hâncești, Hârtopul Mare, Hârtopul Mic, Hârlău, Horodiște, Hotin (5), Leova, Lopățica, Mitoc, Orhei, Peresecina, Rarancea (2), Ratuș, Reni, Resteu-Atachi, Sadaclia, Sadagura, Sadac, Sângerei, Sărățeni, Siret, Soloneț Somușca, Soroca (3), Speia (2), Stolniceni, Șercani, Șireț, Șofrâncani, Tăuteni, Tigheci, Trușeni, Turlachi, Țepu, Vadurile, Vaslui, Zastavna, Zubrești (Harta 3, 4).

³ Tezaure și descoperiri izolate de monede austriece: Adam, Adășeni, Bacău, Baineț, Boșotenii, Botoșani, Briceni/Edineț, Broscăuții Noi, Căpriană, Ceahor, Cerchejeni, Cernăuți (4), Chetrosu, Ciadfir-Lunga, Cimișlia, Cordăreni, Coșula, Corcești (2), Cotu, Crihana Veche (2), Criuleni, Cuciurul Mare, Cuciurul Mic, Doljești, Durnești, Edineț, Galați, Gârbova, Grozești, Hlibacioc, Horești, Iași (2), Ivanca, Hotin, Lașchiuca, Liești, Mereni, Mihova, Mitoc, Nepolcăuți, Nicorești, Novodnistrovsk, Orășeni, Peresecina, Pleșești, Reditu, Ripiceni, Satu-Nou, Sinești, Singureni, Siret, Sneci (2), Somușca, Storojineț (3), Strocești, Șercani, Șofrâncani, Tigheci, Toporăuți, Turlachi, Țigănești, Ungureni, Vadurile, Vaslui, Văleni, Vijnicioara, Volcineț (2), Vorniceni (Harta 5, 6).

Kreuzer austriac, 6, 691 gr [6, planșa XXVIII].

Ducat austriac, 3, 452 gr [6, planșa VIII].

În Imperiul Rus, deși calculele principale se făceau în ruble, grivne și copeici, totuși se resimțeau probleme evidente în circulația monetară. Rublele variau foarte mult în greutate și titlu, cauza fiind schimbările intervenite în sistemul monetar rus aproape la fiecare domnie.

Rubla, 25, 494 gr [6, planșa XXV].

În prima jumătate a secolului al XIX-lea, pe lângă monedele naționale în Rusia circulau încă multe alte monede străine, îndeosebi ducații și risdaldes din Olanda, Suedia, Danemarca, Germania, monede din Franța, Belgia etc. Însă, aceste piese nu aveau o valoare fixă în comerț, cursul lor varia în dependență de abundența sau raritatea metalului [11, p.193].

Absența negustorilor de mare stil, abandonul pământului de către boieri, exigențele puterii suzerane și anexarea arbitrară a Basarabiei de către Rusia în 1812 au determinat diminuarea capacității de exportare a principatelor, îndeosebi a Moldovei, din care făcea parte integrantă și fiind provincia cel mai bine administrată și cea mai productivă [12, p.120].

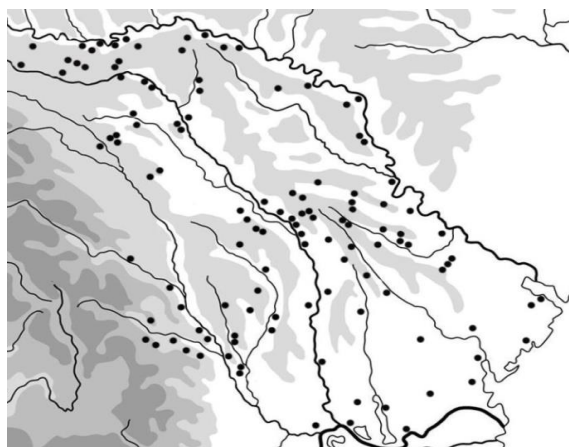
În anul 1821, prin revoluția condusă de Tudor Vladimirescu, avea să se încheie epoca fanariotă și să se revină la domniile pământene. Însă, în cazul în care câteva puteri se luptau pentru a deține cât mai multe privilegii și controlul în Principat, o modernizare, mai ales în termeni scurți, era imposibil de realizat. Abia după 1830 a renăscut o anumită activitate în Dunărea de Jos. Prin tratatul din 1829 de la Adrianopol, dintre Rusia și Turcia, a fost recunoscută autonomia Principatului Moldovei și Munteniei. Rusia devine protectoare a Principatelor și se limitează influența otomană. Înșși turcii trebuiau să plătească cu bani ceea ce cumpărau de aici. Cerealele pe care Voievodatele le livrau în Turcia nu aveau nici preț, nici valoare determinată prin prețul producției, și doar din 1829 putem observa un comerț de cereale realizat prin metode de calcul cu care suntem astăzi obișnuiți. După pacea de la Adrianopol, până în 1834 Principatul se afla sub ocupația militară rusă. Însă, un progres economic evident nu se înregistra. În această perioadă în Principatul Moldovei sunt introduse, în anul 1832, Regulamentele Organice prin care se prevedea reorganizarea mai multor sfere din Principate cu scopul modernizării acestora. Prin Regulamentele Organice (1831-1832) s-a luat decizia ca monedele din circulație să rămână ducatul olandez de aur (galben) și zwanzinger-ul de argint (sfaț, sorocovăț) [13, p.193]. Talerul olandez era foarte mult răspândit în Imperiul Otoman, fiind preferat celorlalți taleri de alte proveniențe [2, p.45-46]. Respectiv, moneda olandeză, care avea deja o circulație foarte intensă în Imperiul Otoman, în scurt timp a pătruns ușor și în Principatele Române. Ducatul olandez ocupa un loc important în circulația monetară din Principate. Acesta mai era numit și galben olandez, olandezul sau olan [14, p.105, 123]. Galben era termenul atribuit mai multor monede de aur ce erau înalt apreciate, precum galbenul venețian, numit și venetic, sau galbenul austriac, numit și împărătesc, galbenul turcesc etc. Înlocuirea sistemului monetar turc, care până în 1840 ținea economia română într-o continuă anemie, schimbul monedei turcești din circulație cu moneda austriacă și rusească în teritoriu facilita modalitatea de plată, căci populația de la țară din Principate nu a cunoscut înainte de 1831 moneda ca valoare de schimb. Iar dacă o persoană era fericitul posesor al unei monede de argint rusești sau austriece, aceasta îi servea mai mult ca bijuterie [12, p.236].

Regulamentele Organice nu au putut însă rezolva problema circulației monetare. Astfel, la 3 martie 1848 domnitorul Gheorghe Bibescu indica o lista de monede cursul cărora să se stabilească în dependență de prețul ducatului olandez, care să fie publicată în tot Principatul: «14 lei și 2 parale – icosarul vechi; 12 lei și 10 parale – icosarul nou; 10 lei și 20 parale – rubla de argint; 8 lei și 8 parale – iuslucul; 5 lei și 30 parale – rubiaua» [15, p.113-115]. Gheorghe Bibescu a încercat să fixeze un curs unic pentru toate monedele din circulație, însă din cauza evenimentelor revoluționare care au avut loc în mai 1848 nu s-a putut duce la capăt ideea [1, p.50]. În același timp, această idee nu convenea nici negocianților, care preferau un curs flexibil al monedelor, favorabil speculațiilor. Mai apoi, Grigore Alexandru Ghica (1849-1853; 1854-1856) a dorit să emită monedă națională, dar această încercare nu a izbutit. Însă, în urma revoluției din 1848, ce a avut drept cauze și încălcarea autonomiei Principatelor de către ruși, și necesitatea unei dezvoltări economice, se va realiza o apropiere economică și culturală a Principatelor, iar la data de 24 ianuarie 1859 va avea loc unirea Principatelor sub conducerea lui Alexandru Ioan Cuza.

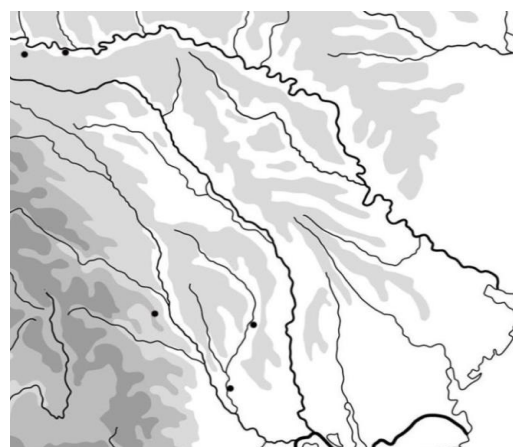
Concluzii

Lipsa unei monede naționale a permis pătrunderea monedelor străine. Puterile străine instaurate au lăsat o cantitate importantă de monede, iar ca acestea să fie înlăturate din circulație nu era așa de simplu. Devaluarea și fluctuația valorilor monetare cauzată de speculațiile din perioada turcă au adâncit dezordinea din circulația monetară. Stocul monetar din circulație, înainte de legea monetară din 1867, nu putea răspunde la necesitățile unei economii în dezvoltare. Prin această lege s-a creat primul sistem monetar român. Sistemul financiar al Principatelor îmbrățișa caracteristicile perioadei în care reglementările nu puteau fi de durată, nefiind sprijinite de un sistem politic stabil. Iată de ce finanțele și circulația monetară sunt sectoare care au nevoie să fie adaptate pentru a crea un cadru adecvat dezvoltării economice.

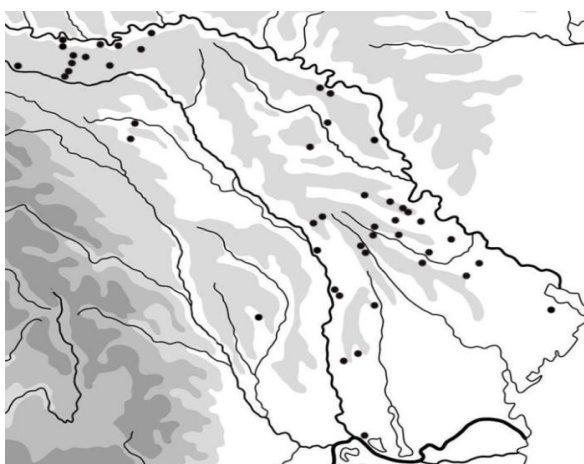
Anexe

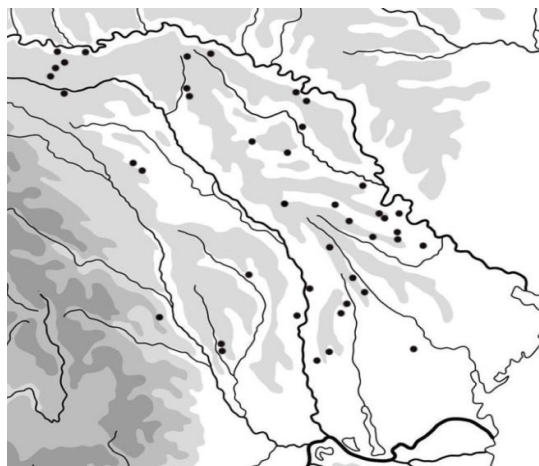
Harta 1. Descoperiri de monede turcești până la 1812.

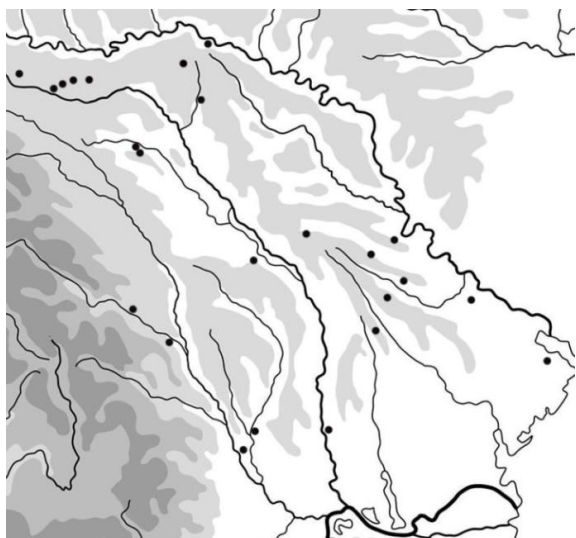
Harta 2. Descoperiri de monede turcești după 1812.

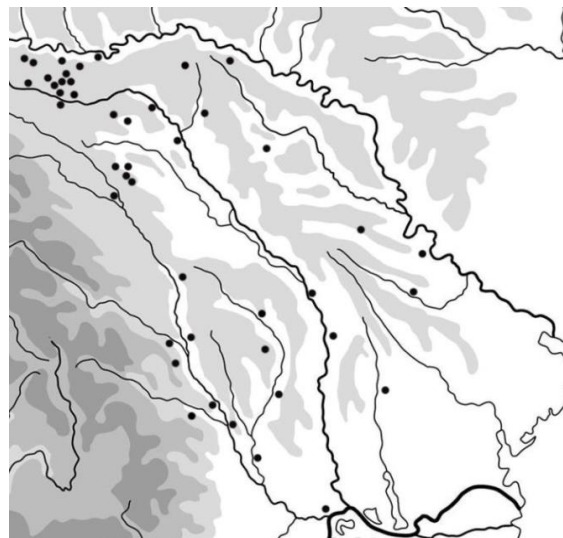
Harta 3. Descoperiri de monede rusești până la 1812.

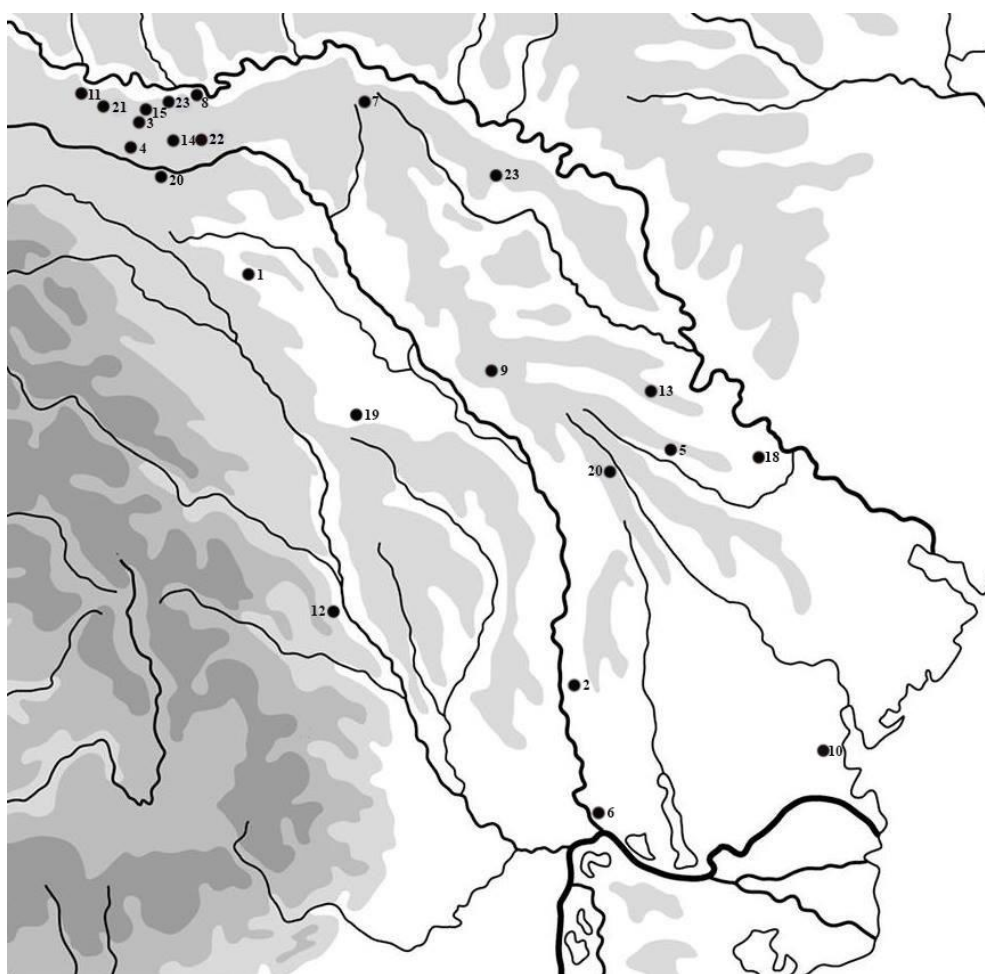
Harta 4. Descoperiri de monede rusești după 1812.

Harta 5. Descoperiri de monede austriece până la 1774.

Harta 6. Descoperiri de monede austriece după 1774.

Harta 7. Hartă cu descoperiri de monede Sadagura:

1 – Botoșani, 2 – Cahul, 3 – Cernăuți (2), 4 – Corcești, 5 – Chișinău, 6 – Giurgiulești, 7– Hădărăuți, 8 – Hotin (2), 9 – Movila Măgurii, 10 – Nerușai, 11 – Orășeni, 12 – Orbenii de Jos, 13 – Orhei, 14 – Probotești, 15 – Sadagura, 16 – Satu-Nou, 17 – Siret, 18 – Speia, 19 – Spinoasa, 20 – Stolniceni, 21 – Șipiniți, 22 – Tărăsăuți, 23 – Toporăuți.

Referințe:

1. CONDURACHE, C.I. Istoricul sistemelor monetare până la 1867. În: *Buletinul Societății Numismatice Române*, anii XXVII-XXVIII, nr.81-82. București: Tipografia Curții Regale, 1933-1934, p.27-59.
2. BĂICOIANU, C.I. *Istoria politicei noastre monetare și a Băncii Naționale*. Vol.I, partea 1. București: Cartea Românească, 1932. 378 p.
3. PAMUK, S. *A monetary history of the Ottoman Empire*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. XVI-276 p.
4. HUPCHICK, D.P. *Balkans: From Constantinople to Communism*. New York: Palgrave, 2001. 468 p.
5. HITZEL, F. *L' Empire Ottoman XVe-XVIIIe siècles*. Paris: Les Belles Lettres, 2001. 319 p.
6. DUMITRU, L. Les relations commerciales du sud-est de l'Europe a la fin du XVIIIe siècle reflétées dans les documents arhivistiques de Bucarest, Sibiu, Brasov. En: *Symposium l'Epoque Phanariote 21-25 octobre 1970*. Thessaloniki: Institute for Balkan studies, 1974, p.385-399.
7. TRAJAN, C. *L'importance économique du Danube*. Paris: Librairie generale de droit et de jurisprudence R. Pichon et R. Duranz-Auzias, 1942. 205 p.
8. HALLUNGA, A. *L'evolution et le revision recente du tarif douanier en Roumanie*. Paris, 1926.
9. VIANU, Al. Considerații asupra caracterului activității administrației ruse în Țările Române (1769-1774). În: *Studii și materiale de istorie medie* / Red. responsabil: Barbu T. Cîmpina, vol.I. București: Editura Academiei Republicii Populare Române, 1956. 370 p.
10. KIRIȚESCU, C.C. *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*. Vol.I. București: Editura Enciclopedică, 1997. 406+20 p.
11. BOONNET, A. *Manuel monétaire et d'orfèvrerie ou Nouveau Traité des monnaies et des calculs relatifs aux différentes valeurs des espèces, vaisselles et matières d'or et d'argent de France et étrangères, selon l'ancien et le nouveau système*. Paris: Bailleul- imprimeur-libraire, 1810. 501 p.
12. PATIN, E. *Le commerce des céréales dans le bassin du Bas-Danube*. Paris: Libr. du Recueil Sirey, 1933. II-422 p.
13. REGULAMENŢELE ORGANICE ALE VALAHIEI ȘI MOLDOVEI. Vol.I. București: Întreprinderile Eminescu S.A., 1944. 368 p.
14. ZANE, Gh. *Economia de schimb în Principatele Române*. București: Editura Casei Scoalelor, 1930. 460 p.
15. BULAT, T.G. O încercare de stabilizare a monetei în 1848. În: *Buletinul Societății Numismatice Române*, anul XVIII, nr.48. București: Tipografia Curții Regale, 1924, p.113-114.

Date despre autor:

Elena ARCUȘ-JANTOVAN, doctorandă, Școala doctorală *Istorie, Arheologie și Filosofie*, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: elena.arcus_jantovan@yahoo.com

Prezentat la 20.05.2018